

Msr Radmila Palinkašević¹

Msr Jasmina Stolić²

Visoka škola strukovnih studija za vaspitače „Mihailo Palov”

Vršac

UDK: 37.036

ISBN: 978-86-7372-244-3, 22 (2017), p.155-163

Stručni rad

RAZVOJ INTRAPERSONALNE INTELIGENCIJE NA ČASOVIMA STRANOG JEZIKA I MUZIČKOG OBRAZOVANJA I VASPITANJA

Rezime: Gardner u svojoj teoriji višestrukih inteligencija predstavlja postojanje osam osnovnih inteligencija među kojima je i intrapersonalna inteligencija. Njena jednostavna definicija ukazuje da osoba uz pomoć intrapersonalne inteligencije prepoznaje različita osećanja u sebi i bolje razume sebe. Ova inteligencija zajedno sa interpersonalnom inteligencijom čini jednu od osnovnih komponenti životnih veština čija se inkluzija u obrazovni sistem tretira kao jedna od značajnih stavki u daljem napretku obrazovnog sistema. Za darovite pojedince od ključne važnosti je razvoj intrapersonalne inteligencije i životnih veština zato što one predstavljaju značajan faktor u usmeravanju potencijala darovitih. Rad će predstaviti metode podsticanja razvoja intrapersonalne inteligencije na časovima stranog jezika i muzičkog obrazovanja i vaspitanja. Zbog karaktera ovih predmeta/oblasti, za taj zadatak postoji širok potencijal.

Ključne reči: darovitost, intrapersonalna inteligencija, muzičko obrazovanje i vaspitanje, strani jezik, životne veštine.

Umesto uvoda

Brojnost teorija i pokušaja definisanja koncepcija darovitosti ukazuje na kompleksnu prirodu njenog problema čiji se rezultati mogu na više načina tumačiti, analizirati i formulirati. Ipak, određene teorije o ovom pojmu zauzimaju vodeće mesto u svetu i po svome značaju ističu se među ostalim.

Za predmet našeg istraživanja, pojam intrapersonalne inteligencije i njenog podsticanja i razvoja, značajna je imponantna teorija višestrukih inteligencija (Altaras, 2006; Teovanović, 2012) autora Gardnera (*Howard Earl Gardner*). Prema ovoj teoriji ljudski um prepoznaje osam različitih skupova sposobnosti koje se mogu posmatrati i meriti (Morgan, prema Altaras, 2006: 20). Gardner ih naziva posebnim inteligencijama, a čine ih: lingvistička, logičko-matematička, muzička, spacijalna, telesno-kinetička, prirodnjačka, interpersonalna i intrapersonalna (Altaras, 2006). Autor smatra da se darovitost može javiti u bilo kom domenu koji uključuje neku od osam inteligencija i mišljenja je da sve imaju isti status (podjednako su značajne). Gardner (1993) opisuje intrapersonalnu inteligenciju kao sposobnost da se pristupi sopstvenom emotivnom životu, sposobnost označavanja i povezivanja emocija u simbolički kôd, da se koriste kao sredstvo za razumevanje i vođenje sopstvenog ponašanja. Ističe da se tim putem dolazi do „saznavanja” koja su ekvivalentna

¹ palinkasevic@gmail.com

² jaca.stolic@gmail.com

starijim i mudrim osobama koje su često donosili važne i ključne odluke (Radoš, 2010: 112). Rubio (2002, kao što je citirano u Perez & Ruz, 2014) definiše intrapersonalnu inteligenciju kao sposobnost da razumemo sami sebe, prepoznamo emocije, lične prednosti i mane, i sposobnost da rešavamo konflikte u razmišljanju koji remete psihološki balans i harmoniju. Tomas Armstrong (2000, kao što je citirano u Gleason, 2011) definiše intrapersonalnu inteligenciju kao posedovanje jasne slike sebe, svojih mogućnosti i ograničenja, svest unutrašnjih raspoloženja, namera, motiva, temperamenta, želja, kao i sposobnost samodiscipline, samopouzdanja i razumevanja samog sebe. Autorka Radoš (2010) dodaje da je interpersonalna inteligencija primarna u odnosu na ostale, odnosno da im je ona „nadređena”. U knjizi „Okviri uma” („Frames of Mind”) u oblasti učenja i sazrevanja Gardner je istakao važnost čovekovih „estetsko-muzičkih sposobnosti”, te govori o važnosti „muzičke inteligencije za razumevanje stvarnosti” (Gardner prema Andre, 2009: 22). Mnogi istraživači upućivali su različita mišljenja i kritike ovoj teoriji. Neki su smatrali da treba ograničiti broj domena u kojima se može javiti darovitost (na četiri, šest, sedam), ali prema Teovanoviću (2012) ipak postoji većinska saglasnost da darovitost spada u domeno-specifičan fenomen.

Intrapersonalna inteligencija je ključna za razvoj drugih inteligencija (Aghaei i sar., 2015). Razvijena intrapersonalna inteligencija je značajna za marketing, prodaju, vođstvo i druge principe u poslovanju (Aghaei i sar., 2015). U okviru obrazovanja, razvijanje intrapersonalne inteligencije ima brojne prednosti. Šepard i saradnici (1999, kao što je citirano u Sellars, 2006) su istraživali značaj intrapersonalne inteligencije za razmišljanje i učenje. Povezali su visoke nivoe intrapersonalne inteligencije sa imidžom, samoregulacijom, efikasnošću studenata, kao i sa višim postignućima u obrazovanju. Akbari i Hoseini (Akbari & Hosseini, 2008) su utvrdili postojanje značajne korelacije između metakognicije i intrapersonalne inteligencije. Društvene strategije u učenju se takođe nalaze u pozitivnoj korelaciji sa intrapersonalnom inteligencijom.

Intrapersonalno inteligentne osobe ispoljavaju sledeće karakteristike (Perez & Ruz, 2014; Aghaei i sar., 2015):

- Dobri su u analiziranju svojih prednosti i mana.
- Uživaju u analiziranju teorija i ideja.
- Imaju odlično razvijenu samosvest.
- Jasno razumeju osnove njihovih emocija i motivacija.
- Uspešno rade sami.
- Refleksivno razmišljanje ide im od ruke.
- Imaju čvrstu volju i jako samopouzdanje.

U modernom društvu se stavlja sve veći akcenat na sposobnost studenata da prilagode kurikulum kako bi bio u skladu sa njihovim prednostima i ograničenjima. Od studenata se očekuje da budu svesni svojih karakteristika u vezi sa učenjem i da preuzimaju više odgovornosti za svoje učenje (Sellars, 2006). Da bi ovi ciljevi mogli uspešno da se ostvare, potrebno je podsticati i razvijati intrapersonalnu inteligenciju naših studenata.

Opšte tehnike i načela podsticanja intrapersonalne inteligencije

U prvom delu ovog segmenta biće predstavljene opšte tehnike i načela koja podstiču razvoj intrapersonalne inteligencije u obrazovanju, a koja su pogodna za bilo koju učionicu nezavisno od predmeta. U drugom delu biće predstavljene aktivnosti koje podstiču razvoj intrapersonalne inteligencije na časovima stranog jezika, dok će u trećem delu fokus biti na aktivnostima koje podstiču razvoj intrapersonalne inteligencije na časovima muzičkog obrazovanja i vaspitanja.

Tehnike i načela koja podstiču razvoj intrapersonalne inteligencije na časovima su:

- *Povezivanje materije sa ličnim iskustvom studenata.* – Profesori pomažu studentima da odgovore na česta pitanja sa kojim se susreću u učionici, naime, „Kako je ovo povezano sa mojim životom? Kada će mi i kako ovo znanje služiti u životu? “. Kroz diskusiju pokrenutu na gore navedena i slična pitanja, studenti prave lične asocijacije i iskazuju svoja osećanja i iskustva (Perez & Ruz, 2014).
- *Postavljanje ciljeva.* – Kroz razvijanje ove veštine studenti se pripremaju za razne izazove koji ih čekaju u životu. Ciljevi mogu biti kratkoročni (npr. navođenje tri stvari koje bi želeli da nauče tog dana) ili dugoročni (npr. opis toga gde sebe vide za deset godina). Sesije postavljanja ciljeva mogu da traju samo nekoliko minuta, ili mogu da podrazumevaju detaljno planiranje tokom nekoliko meseci. Sami ciljevi mogu da budu u vezi sa akademskim postignućima (npr. koje zaključne ocene žele da imaju za ovaj semestar), postignućima u učenju (npr. šta sve žele da nauče do kraja školovanja) i životnim ciljevima (npr. kakvom vrstom posla bi želeli da se bave nakon završetka studija). Profesori bi trebalo svakoga dana da izdvoje vreme za postavljanje ciljeva. Korisno je i pokazati studentima razne načine prezentovanja ciljeva (kroz reči, slike...) i različite načine za praćenje napretka (pomoću grafikona, shema, dnevnika i vremenskih linija) (Armstrong, 2009).
- *Iskazivanje emocija.* – Emocije su osnovni ljudski motiv. One imaju funkciju pojačivača, pa stoga obezbeđuju intenzitet, hitnost i energiju koji pokreću ponašanje. Učenje je kombinacija kognicije i emocija (MacIntre, 2002, kao što je citirano u Oxford, 2015). Zbog svega gore navedenog neophodno je da emocije budu deo nastave. Profesori treba da predaju sa emocijom i treba da obezbede studentima prilike da iskazuju svoja osećanja, kako ona pozitivna tako i negativna (Armstrong, 2009).
- *Davanje izbora.* – Studentima treba pružiti priliku da prave izbore tokom učenja i ispunjavanja svojih ispitnih obaveza. Što češće studenti imaju priliku da donose odluke o svom obrazovanju, to će se više razvijati njihova karakterna crta odgovornosti. Profesori na časovima mogu ponuditi male i ograničene izbore (npr. izbor između dva tipa zadatka za vežbanje) ili velika i otvorena (npr. izbor tipa projekta kojim bi želeli da se bave određenog semestra). Izbori mogu biti u vezi sa sadržajem ili procesom, takođe izbori mogu biti spontani ili pažljivo osmišljeni i strukturisani (Armstrong, 2009).
- *Podsticati reflektivno razmišljanje.* – Reflektivno razmišljanje je neophodna veština za studente koji žele da identifikuju, analiziraju i rešavaju probleme. Po

Djuiju reflektivne navike pojedinca moraju da se nauče (Gleason, 2011). Tokom predavanja, diskusija, projekata i drugih aktivnosti potrebno je omogućiti studentima nekoliko minuta za introspekciju i reflektivno razmišljanje. Ovakve jednogminutne pauze za reflektivno razmišljanje nude studentima priliku da procesuju informacije i povežu ih sa svojim iskustvima, a takođe predstavljaju zgodnu promenu ritma nastave koja pomaže da se studenti pripreme za sledeću aktivnost.

- *Upoznavanje sopstvenih karakteristika.* – Razvijeno znanje o sopstvenim karakteristikama je jedna od osnovnih karakteristika intrapersonalno inteligentnih ljudi. Kako Glison (Gleason, 2011) navodi, profesori mogu pomoći studentima u procesu samospoznaje tako što će im na časovima davati različite testove ili aktivnosti kroz koje dobijaju nove informacije o sebi i svojim karakteristikama pri učenju. Ova autorka preporučuje VARK upitnik stavova pomoću kojeg studenti spoznaju svoje preference u razmišljanju i davanju informacije (ovaj test je besplatno dostupan na internetu). U različitim predmetima su potrebne različite veštine tako da će se i odabrani testovi razlikovati od predmeta do predmeta.

Primena tehnika i načela podsticanja intrapersonalne inteligencije na časovima stranog jezika i muzičkog obrazovanja i vaspitanja

Časovi stranog jezika i muzičkog obrazovanja i vaspitanja su pogodni za razvoj intrapersonalne inteligencije zbog širokog spektra tema koje profesori mogu slobodno da biraju i obrađuju. Do koje će se mere ova inteligencija podsticati, zavisi od plana i kreativnosti profesora. U ovom radu ćemo predstaviti nekoliko ideja koje mogu motivisati profesore i biti korisne pri planiranju podsticanja intrapersonalne inteligencije u svome radu.

Aktivnosti koje podstiču razvoj intrapersonalne inteligencije na časovima stranog jezika su sledeće:

- *Pisanje reflektivnih dnevnika.* – Po Glisonu (Gleason, 2011) reflektivni dijalog sa samim sobom pomaže studentima da pronađu svoj glas i deo je samog izražavanja, koje predstavlja značajnu komponentu intrapersonalne inteligencije. Ovaj tip aktivnosti pored intrapersonalne inteligencije podstiče razvoj veština pisanja i čitanja. Ponekad je studentima teško da primene reflektivno mišljenje pri ispunjavanju ovog zadatka pa Glison predlaže implementaciju četiri stavki koje pružaju studentima potrebnu podršku u pisanju: 1. Opis događaja uz detaljna opažanja; 2. Lična naracija i objašnjenje kako su događaji protumačeni; 3. Posmatranje i kritičko razmatranje suprotstavljajućih mišljenja; 4. Primećivanje socijalnih, etičkih i političkih posledica. Ovakav tip aktivnosti takođe pruža studentima priliku da iznose svoje mišljenje profesoru na neformalan način.
- *Pisanje sastava.* – Prednost ove vrste aktivnosti je što profesor može da izabere širok spektar tema koje mogu da se fokusiraju na bilo koju emociju ili aktuelnu problematiku o kojoj bi studenti želeli da iskažu svoje stavove u bezbednom i prijatnom ambijentu (Gleason, 2011).

- Tabela za evaluaciju. – U zavisnosti od postavljenih ciljeva, trebalo bi da se osmisli lista pitanja ili izjava pomoću kojih će student moći da prate svoj napredak posle svakog časa. Izjave sa jednostavnog primera ovakvog testa su: *Bilo mi je zabavno. Učestvovala/o sam. Naučio/la sam nešto novo. Dala/o sam sve od sebe* (Perez & Ruz, 2014). Pored pozitivnog uticaja na razvoj intrapersonalne inteligencije ovakav tip aktivnosti motiviše studente i smanjuje njihov nivo anksioznosti na časovima stranog jezika (Crookall & Oxford, 1991).
- Igranje uloga (engl. role play). – Istraživanje Li i saradnika (Li, Zhang, Wang & Wang, 2013, kao što je citirano u Aghaei i sar., 2015) pokazala su da igranje uloga pozitivno utiče na razvoj intrapersonalne inteligencije.
- Aktivnosti po modelu humanističkog pristupa u predavanju stranog jezika. – Humanistički pristup kao centralnu tačku u procesu učenja stavlja pojedinca, zbog ove činjenice aktivnosti humanističkog pristupa predstavljaju bogat izvor za razvijanje intrapersonalne i interpersonalne inteligencije (Moskowitz, 1978). Ovde će biti prikazane dve humanističke aktivnosti koje podstiču razvoj intrapersonalne inteligencije (za veći broj aktivnosti i detaljniji opis humanističkog pristupa pogledati Moskowitz, 1978).

1. *Moj oblik*

Ciljevi: podsticati introspektivno razmišljanje, učiti o sebi kroz asocijacije, primetiti kako isti simboli prouzrokuju drugačije reakciju kod ljudi, vežbanje vokabulara za oblike, vežbanje vokabulara za opisivanje oblika, vežbanje korišćenja prideva.

Procedura. – Profesor kaže studentima da će naučiti nešto o sebi kroz odabir oblika. Profesor crta na tabli trougao, kocku, krug, šestougao i krivudavu liniju. Studenti brzo biraju oblik koji im se najviše dopada. Nakon što su odabrali oblik, taj oblik treba da nacrtaju na listu papira. U grupama od pet zajedno pišu kako je oblik koji su odabrali sličan njima (npr. *Ja sam izabrala šestougao zato što je uredan i dobro izbalansiran. Isto kao i šestougao, ja imam više zanimljivih strana ličnosti*). Nakon što su završili opis, studenti se šetaju po učionici sa svojim papirima i pitaju jedni druge koje su oblike odabrali i kako su slični sa tim oblikom. Studenti su zatim podeljeni u grupe u kojima su svi članovi odabrali isti oblik, a zadatak im je da uporede opise. Svaka grupa predstavlja osnovne sličnosti koje su njihovi članovi opisali.

2. *Kako sam napredovao/la*

Ciljevi: da studenti procene svoj napredak, da studenti postanu svesni kako su se promenili na bolje; vežbanje sadašnjeg i prošlog vremena, postavljanje i odgovaranje na pitanja.

Procedura. – Profesor kaže studentima kako se ljudi konstantno usavršavaju i napreduju kako bi postali bolje osobe. Dobijaju zadatak da kod kuće napišu nekoliko načina na koji su se promenili na bolje. Profesor im daje nekoliko primera da bi zadatak bio jasniji npr. „Nekada sam imala osećaj da moram da se oblačim formalno da bih izgledala profesionalno, a sada se osećam prijatno i u neformalnoj odeći. Nekada sam držala sva svoja

osećanja u sebi a sada ih delim sa bliskim ljudima.” Kada studenti dođu na sledeće predavanje potrebno je podeliti ih u grupe od petoro; zadatak je da razgovaraju o načinima na koje su se promenili na bolje. Profesor im daje pitanja koja im pomažu da imaju bolju strukturu diskusije npr.: 1. *Reci mi jedan način na koji si se promenio/la na bolje?* 2. *Šta si radio/la ranije?* 3. *Šta radiš sada?* 4. *Šta ti je pomoglo da napraviš ovu promenu?* 5. *Kada si napravio/la ovu promenu?* 6. *Da li postoji neki smer koji ove promene pokazuju?*

S obzirom da muzika u okviru svojih oblasti podrazumeva razumevanje, slušanje, ali i izvođenje muzike sasvim je jasno da je za poslednju oblast neophodno razvijati i negovati intrapersonalnu inteligenciju. Kako bi pojedinac bio uspešan samostalan muzički izvođač, ali i izvođač u grupi, mora imati razvijenu samostalnost, samokontrolu, samokritičnost, savesnost, istrajnost, disciplinovanost, odvažnost, sigurnost u sebe i drugo (Radoš, 2010, Bogunović, 2010). Na visokim školama za vaspitače u okviru časova muzike studenti se susreću sa svim pomenutim oblastima muzike, a u okviru izvođenja muzike, sa individualnim i kolektivnim načinom. Za ovaj vid izvođenja kako bi se došlo do cilja, a to je uspešnost, imajući u vidu da je reč o studentima koji su muzički amateri, potrebno je mnogo više rada od strane profesora u pogledu razvoja i podsticanja intrapersonalne inteligencije. Profesor najpre mora da stvori prijatnu i podsticajnu atmosferu, jer je za umetnost, a posebno muziku, koja u oblasti izvođenja muzike podrazumeva pevanje i sviranje individualno ili u grupi, to neophodno. S obzirom da muzika kao umetnost direktno utiče na buđenje i doživljavanje emocija (pozitivnih ili negativnih) kod svakog pojedinca, profesor muzike na razne načine može podsticati razvoj intrapersonalne inteligencije.

- Jedan od pogodnih primera podsticanja samospoznaje može se svrstati u već pomenute grupe opštih načela, a to su upoznavanje sopstvenih karakteristika i iskazivanje emocija (Gleason, 2011, Armstrong, 2009). Studenti će dobiti domaći zadatak da za naredno predavanje pripreme kompoziciju kojom će se predstaviti, odnosno kompoziciju koja će ih opisati kao ličnost (njihov karakter, emocije i slično). Na nekom od sledećih predavanja svaki student će imati priliku da se putem kompozicije predstavi drugim studentima i opiše zbog čega je baš izabrao tu kompoziciju, šta je to što ga povezuje sa njom, kakva osećanja odabrana kompozicija budi u njemu i slično. Postupak će se odvijati tako da se najpre odsluša kompozicija, zatim će student koji se predstavljao putem te kompozicije opisati razloge zašto je baš nju odabrao, a potom će svi studenti imati zadatak da analiziraju sve elemente odabrane kompozicije (žanr, oblik i slično). U toku promišljanja pri odabiru kompozicije, studenti će doći do samospoznaja i samoprocene, razmišljajući i o svojim osećanjima, emocijama, i „opisivanju” sebe i svoje ličnosti kroz muzičku umetnost koja je apstraktna.
- Aktivnost koja podstiče iskazivanje emocija i samospoznaje može da se izvodi i sa zadatkom da se slušaju kompozicije koje je profesor odabrao bez prethodnog znanja studenata i da nakon toga studenti rečima opišu emocije koje su doživeli i kako su se osećali dok su slušali kompoziciju. Takođe, jedan od zadataka bi bio procenjivanje estetske vrednosti slušane kompozicije i uočavanje svih

njenih elemenata (muzičkog oblika, karakterističnog ritma, melodije, instrumenata koji su izvodili i slično).

- Aktivnost koja je u korelaciji sa ranije predstavljenom humanističkom aktivnosti *Moj oblik* (Moskowitz, 1978), u području muzike može da se izvodi na veoma sličan način. Ciljevi bi bili: podsticati introspektivno razmišljanje, učiti o sebi kroz (muzičke) asocijacije, primetiti kako isti „muzički simboli” odnosno ista kompozicija izaziva drugačiju emociju i reakciju kod ljudi, upoznavanje i razlikovanje muzičkih oblika i žanrova. Profesor govori studentima da će naučiti nešto o sebi kroz slušanje muzike. Profesor će odabrati nekoliko kompozicija iz različitih muzičkih razdoblja, npr. kompoziciju iz doba baroka, klasicizma, romantizma, ekspresionizma, neoklasicizma i slično. Nakon više puta odslušanih kompozicija, studenti će odabrati jednu kompoziciju koja ih najbolje opisuje. Nakon što su odabrali kompoziciju, na listu papira imaju zadatak da je predstavite kroz boje i oblike (boje i oblici će biti unapred dogovoreni za svako muzičko razdoblje). Npr. kompoziciju iz doba klasicizma predstavite plavom bojom sa pravim ugaonim oblicima (npr. kocka, pravougaonik), kompoziciju iz doba ekspresionizma predstavite različitom paletom boja, putem oštih nesimetričnih linija, kao i raznim drugim „nestandardnim” oblicima i slično. U grupama od pet studenata zajedno će pisati kako su kompozicija, a putem nje, oblik i boja koji su odabrali, slične njima (npr. *Ja sam izabrala kompoziciju iz doba klasicizma jer je savršeno skladna, odiše čistoćom i jasnoćom baš kao što se ja osećam* i slično). Kada su završili opis, studenti jedni drugima prezentuju za koju kompoziciju su se odlučili, a potom se dele u grupe u kojima su svi članovi istu kompoziciju odabrali sa zadatkom da uporede opise. Nakon toga će svaka grupa predstaviti sličnosti, ali i razlike koje su njihovi članovi opisali.
- Veoma značajna aktivnost koja može da se sprovodi sa studentima može se svrstati u već pomenutu grupu opštih načela, a to je davanje izbora (Armstrong, 2009). Profesor može u okviru muzičkog predmeta koji podrazumeva vokalno-instrumentalno izvođenje pesama ponuditi veliki broj pesama, npr. oko 50, od kojih će studenti imati zadatak da, po svom senzibilitetu, izaberu 15 pesama koje će izvesti na ispitu. Na taj način studenti će imati prilike da prave izbore tokom učenja i ispunjavanja svojih ispitnih obaveza. Takođe, u okviru predmeta Hor, pored obaveznog programa, profesor može studentima reći da predlože kompozicije koje bi voleli da pevaju, a nakon toga će se vršiti izbor kompozicija.
- U toku predmeta Hor najčešće se primenjuje načelo postavljanje ciljeva, a posebno načelo reflektivnog razmišljanja (Armstrong, 2009, Gleason, 2011). S obzirom da ovaj predmet u okviru svojih aktivnosti podrazumeva i predstavljanje rezultata napornog rada, odnosno višemesečnog vežbanja i kolektivnog muziciranja, pre početka rada neophodno je formulisati ciljeve i zadatke. Dakle, neki od ciljeva mogu biti predstavljanje pozitivnih rezultata rada na horskim takmičenjima, festivalima ili koncertima. Tada se postavljaju kratkoročni zajednički ciljevi koji će studentima veoma značiti u budućem radu. Studenti će imati prilike da upoznaju rad u kolektivu i spoznaju svoju ulogu i

značaj u tom radu. Načelo refleksivnog razmišljanja ne samo da se primenjuje nakon svakog koncerta i nastupa hora, već i nakon svake probe, tačnije rečeno nakon svake otepevane fraze. Studenti imaju zadatak da samoprocenjuju sopstveno izvođenje, ali i izvođenje čitave grupe. Tim načinom stiču sposobnost samokritike, vrsnog opažaja, istrajnosti, disciplinovanosti, odvažnosti, sigurnosti u sebe, jer su za uspešno izvođenje muzike ove osobine neophodne.

Zaključak

Davno je prevaziđena tvrdnja da je posedovanje darovitosti i talenta samo po sebi dovoljno kako bi bio uspešan govornik, umetnik, naučnik i slično. Kako bi postigli vrsne rezultate u oblasti za koju su nadareni, sasvim je sigurno da ti pojedinci moraju posedovati brojne osobine ličnosti i karakteristike koje će im omogućiti put do uspeha. Jedna od značajnih vrsta inteligencija koja je zadužena za postizanje vrhunskih dela ili izuma jeste intrapersonalna inteligencija koju je definisao Gardner. Prema brojnim autorima, ova vrsta inteligencije doprinosi razumevanju sebe, prepoznavanju svojih emocija, mogućnosti i ograničenja, kontrolisanje sopstvenog ponašanja, otkrivanju ličnih prednosti i mana, kao i sposobnosti održavanja psihološkog balansa i harmonije. Podsticanje ove vrste inteligencije značajno je ne samo kod darovitih osoba već kod svakog pojedinca, a posebno studenata koji se školuju za vaspitanje i obrazovanje dece. Zbog prirode i povezanosti oblasti jezika i muzike, u ovom radu prikazani su mogući načini i tehnike podsticanja i razvijanja intrapersonalne inteligencije studenata, budućih vaspitača, na časovima stranog jezika i muzičkog obrazovanja i vaspitanja. Zadatak profesora jeste da putem svakodnevnih aktivnosti inicira njen razvoj kako bi studenti stekli: samostalnost, samokontrolu, samokritičnost, savesnost, istrajnost, disciplinovanost, odvažnost, sigurnost u sebe, sposobnost analiziranja svojih prednosti i mana, teorija i ideja jer će na taj način biti sposobni da ove osobine podstiču i kod dece.

Bibliografija:

- Altaras, A. (2006). *Darovitost i podbacivanje*. Pančevo: Mali Nemo.
- Armstrong, T. (2009). *Multiple intelligences in the classroom*. ASCD.
- Aghaei, H., Jafari, S. S., & Memari, M. (2015). Investigating the Relationship Between Intrapersonal Intelligence of EFL Learners and Their Critical Thinking. *Research in Applied Linguistics*, 5, 18–25.
- Akbari, R., & Hosseini, K. (2008). Multiple intelligences and language learning strategies: Investigating possible relations. *System*, 36(2), 141–155.
- Bogunović, B. (2010). *Muzički talenat i uspešnost*. Beograd: Fakultet muzičke umetnosti.
- Crookall, D., & Oxford, R. (1991). Dealing with anxiety: Some practical activities for language learners and teacher trainees. *Language anxiety: From theory and research to classroom implications*, 141–150.

- Gardner, H. (1993). *Frames of mind. Tenth Anniversary Edition*. New York: Basic Books.
- Gleason, M. E. (2011). Intrapersonal Intelligence Strategies in the Developmental Writing Classroom. *Inquiry*, 16(1), 95–105.
- Moskowitz, G. (1978). *Caring and sharing in the foreign language class: A sourcebook on humanistic techniques*. Cambridge, MA: Newbury house.
- Oxford, R. L. (2015). How language learners can improve their emotional functioning: Important psychological and psychospiritual theories. *Applied Language Learning*, 25(1/2), 1–15.
- Perez, M. D. M. P., & Ruz, N. R. (2014). Intrapersonal Intelligence and Motivation in Foreign Language Learning. *European Scientific Journal, ESJ*, 10(17).
- Radoš, K. (2010). *Psihologija muzike*. Beograd: Zavod za udžbenike.
- Sellars, M. (2006). The role of intrapersonal intelligence in self-directed learning. *Issues in Educational Research*, 16(1), 95–119.
- Teovanović, P. (2012). *Integrativna koncepcija darovitosti: radni model razvoja izuzetnosti*. Objavljeno u *Darovitost: pogledi i ogledi*. Beograd: Filozofski fakultet.

Radmila Palinkasevic, MA

Jasmina Stolic, MA

Preschool Teacher Training College "Mihailo Palov"
Vrsac

DEVELOPMENT OF INTRAPERSONAL INTELLIGENCE IN FOREIGN LANGUAGE AND MUSIC CLASSES

Summary: Gardner in his theory of multiple intelligences proposes the existence of eight basic intelligences among which is intrapersonal intelligence. Its simple definition indicates that intrapersonal intelligence allows one to recognize their different feelings and to better understand themselves. This intelligence together with interpersonal intelligence forms one of the basic components of life skills. The development of intrapersonal intelligence in the classroom is treated as a significant steps in the improvement of the educational system. For the gifted, intrapersonal intelligence development is of key importance because it is crucial for directing the potential of the gifted. The paper will present methods of encouraging intrapersonal intelligence development in foreign language and music classes. Because of the character of these subjects/areas, there exists great potential for such a task.

Keywords: foreign language, giftedness, intrapersonal intelligence, life skills, music education.